

NOD:s kartläggning

CIVILSAMHÄLLETS BEHOV UNDER CORONAKRISEN

Vecka 23

Veckoupdatering (v. 23)

Kartläggning över civilsamhällets behov under coronakrisen

Nedan följer Nationellt organ för dialog och samråd mellan regeringen och det civila samhällets (NOD:s) veckovisa kartläggning över behov i civilsamhället som uppstått efter coronavirusets utbrott i Sverige. Kartläggningen behandlar exempel på efterfrågade insatser, problembeskrivningar, ny verksamhet, nya samverkansinitiativ och en kortare kommentar över relevanta trender inom sektorn. Texterna gör inte anspråk på att ge en heltäckande bild, men de ger ett flertal exempel som sammantaget ger ett perspektiv på pågående trender. Veckorapporten är en del av NOD:s [uppdrag](#) som strukturens parter enats om. I korthet innebär det att NOD bistår med att ge en samlad lägesbild över behov som uppstått i civilsamhället efter coronavirusets utbrott. NOD kommer också att bidra till samordning av civilsamhällets insatser vid behov, samt vara ett stöd i dialogen mellan civilsamhället och offentliga aktörer.

NOD är en struktur för samverkan. Syftet med NOD är att underlätta samverkan mellan offentliga aktörer och civilsamhället och tillhandahålla mötesplatser för att främja dialog. NOD spänner över alla sakpolitiska områden och arbetar med att facilitera möten för samråd och dialog.

Sammanfattning:

- **Utmaningar inom funktionshinderområdet:** Funktionsrättsrörelsens organisationer delar många av de utmaningar och konsekvenser som drabbat övriga civilsamhället. Samtidigt är rörelsens organisationer och dess medlemmar särskilt drabbade i ett antal bemärkelser. Informationstillgängligheten har varit undermålig, där många organisationer fått tolka, förtydliga och sprida informationen om smittskydd och riskgrupper på ett tillgänglighetsanpassat sätt. Den digitala omställningen av verksamheten har varit svår för många inom rörelsen, då medlemmar ofta står utanför det digitala samhället och de digitala verktygen sällan har en utformning som gör att de lätt går att använda med exempelvis hörsel- eller synnedsättning. Organisationerna har också ställt in sommar- och familjeläger, med isolering och ensamhet som konsekvens för målgrupperna.
- **Riskgruppers situation:** Osäkerhet råder fortfarande kring definitionen av vad som utgör en riskgrupp. Många av dem som själva eller av myndigheter definierats som riskgrupp känner en stor oro för coronaviruset och en osäkerhet inför hur man ska hantera sitt liv och sin vardag. På grund av detta har många isolerat sig för att undvika att bli smittade.
- **Funktionsrättsdebatt i medier:** Debatten kring personal som arbetar med funktionshindrade eller situationen för funktionshindrade generellt är aktiv och väl synlig. Noterbart är att frågor rörande funktionsrätt debatteras både genom aktiva insatser från civilsamhället, men också av debattörer som lyfter området som viktigt utan att själva tillhöra funktionsrättsrörelsen.

Utmaningar inom funktionshinderområdet

Sammanfattning

Funktionsrättsrörelsens organisationer delar många av de utmaningar och konsekvenser som drabbat övriga civilsamhället. Samtidigt är rörelsens organisationer och dess medlemmar särskilt drabbade i ett antal bemärkelser. Informationstillgängligheten har varit undermålig, där många organisationer fått tolka, förtydliga och sprida informationen om smittskydd och riskgrupper på ett tillgänglighetsanpassat sätt. Den digitala omställningen av verksamheten har varit svår för många inom rörelsen, då medlemmar ofta står utanför det digitala samhället och de digitala verktygen sällan har en utformning som gör att de lätt går att använda med exempelvis hörsel- eller synnedsättning. Organisationerna har också ställt in sommar- och familjeläger, med isolering och ensamhet som konsekvens för målgrupperna.

Liksom resten av civilsamhället har funktionsrättsorganisationerna påverkats på flera olika sätt av den rådande pandemin. Funktionsrätt Sverige ger en bild av att många organisationer som redan innan pandemin har drivit sin verksamhet på marginalerna upplever en än större ekonomisk oro nu. De delar även upplevelsen av att det är svårt att värva medlemmar och att insamlingen till organisationerna har påverkats av coronautbrottet. Neuro beskriver exempelvis att insamlade medel ofta kommer från evenemang som arrangeras för att uppmärksamma olika neurologiska diagnoser. När dessa evenemang blir inställda uteblir också en stor del av insamlingen.

Utöver de problem som behandlats i tidigare rapporter så arbetar organisationerna med och för målgrupper som i många fall har större problem med att anpassa sig efter de riktlinjer som finns. Detta påverkar givetvis också organisationernas möjligheter att bedriva sin verksamhet. Det finns tre områden där organisationerna inom funktionsrättsrörelsen blivit särskilt påverkade: informationstillgänglighet, digitalisering samt uteblivna aktiviteter och stöd.

Informationstillgänglighet

Det har sedan pandemins början påtalats från flera funktionsrättsorganisationer att krisinformationen bör tillgänglighetsanpassas så att alla medborgare ska kunna ta del av aktuell information och uppmärksammas kring de restriktioner som finns för att hindra smittspridning. Frågan har fått gehör och flera offentliga åtgärder har vidtagits inom området för att tillgängliggöra informationen. Det finns dock fortfarande brister i vissa kanaler menar organisationer som NOD har varit i kontakt med.

Funktionsrätt Sverige representerar ett stort antal funktionsrättsförbund och har haft en tät kommunikation med sina medlemsförbund under krisen. De skriver i [Underlag inför Funktionshinderdelegationen](#) att deras medlemsförbund, som har en roll att stötta och informera målgruppen, har upplevt hinder när informationen från myndigheter varit bristfällig eller otillgänglig. Där har förbunden ofta tagit på sig att söka och tolka den information som finns för att förmedla vidare till sina medlemmar. Här menar Riksförbundet DHB att det kan bli problematiskt när ansvaret för att tillgängliggöra information hamnar på organisationerna då detta inte ingår i deras uppdrag samt att deras informationskanaler främst riktar sig till medlemmar och därför inte har kapacitet att sprida informationen bredare.

Ansvarig myndighet bör vara avsändare för informationen men det vore önskvärt att inkludera organisationerna i processen. Riksförbundet DHB efterfrågar också en välfungerande infrastruktur för att producera och nå ut med viktig samhällsinformation till alla. Detta bör ses som en förebyggande insats. Vid tidigare samhälleliga krissituationer har en avsaknad av detta uppmärksammats.

Riksförbundet DHB förespråkar att information som är producerad på lätt svenska görs tillgänglig för fler grupper. Detta gör att informationen också når personer som inte hunnit lära sig tillräckligt svenska. Afasiförbundet lyfter också att texter på lättläst svenska många gånger är väldigt basala rent innehållsmässigt och menar att personer som har behov av dessa texter inte har möjlighet att tillgodogöra sig information om till exempel virusets utveckling i landet och rådande restriktioner. De menar att behov av lättlästa texter ibland likställs med intellektuell funktionsnedsättning vilket inte är korrekt, och att målgruppen inte är tillfredsställd med den information som finns tillgänglig utan efterfrågar en mer komplex bild.

LSU som i detta fall gett en inblick i den unga funktionsrättsrörelsen har framfört att medlemsorganisationer tycker att både information och fakta om restriktioner kring pandemin ofta är visuella vilket medför problem för personer med synnedsättning. Som exempel refereras det ofta till grafer och tabeller som inte förtydligas med ord samt att restriktioner som att hålla två meters avstånd blir svårt för en person att hålla utan det visuella avgörandet. När det kommer till personer med synnedsättning så har både Funktionsrätt Sverige och Riksförbundet DHB påtalat att de åtgärder som vidtagits med att tillgängliggöra information genom exempelvis teckenstöd och textning varit välkomnat, men att det fortfarande finns brister hos vissa myndigheter och på regional nivå.

Digitalisering

Liksom för resten av civilsamhället har organisationerna inom funktionsrättsrörelsen behövt ställa om delar av sin verksamhet till digitala lösningar. Den plötsliga digitaliseringen har påverkat dessa organisationer på samma sätt som resten av civilsamhället, där föreningar har fått vara kreativa och hitta nya lösningar för att aktivera och engagera sina medlemmar. Ett exempel på detta är Riksförbundet HjärtLungs initiativ "Tillsammans i sommar" som ger tips på vad man kan göra själv och i grupp (inomhus och utomhus) för att aktivera sig och öka den fysiska aktiviteten. Samtidigt möter funktionsrättsorganisationerna till viss del andra effekter, utmaningar och konsekvenser än det övriga civilsamhället.

Den stora omställningen till framför allt digitala möten, som varit nödvändig för att exempelvis kunna hålla årsmöten, har varit och är väldigt resurskrävande, vilket även andra delar av civilsamhället har vittnat om (se NOD:s veckorapport v. 17). Neuro har exempelvis letat efter medel att söka för att kunna finansiera nya IT-lösningar och en IT-tjänst. Bilden delas även av DHB som efterlyser medel att söka för att bygga ut den digitala kapaciteten i organisationerna. Även Autism- och aspergerförbundet vittnar om detta och beskriver att det framför allt är på distriktsnivå som detta fått konsekvenser. Omställningen av verksamheten kräver mycket arbete och resurser i form av både kompetens och tid, och detta har tärt på de ideella krafterna i organisationen då det saknas resurser för att ha anställd personal på distriktsnivå. Konsekvensen blir att mycket verksamhet har ställts in eller lagts ned tillfälligt. Afasiförbundet lyfter också det faktum att många medlemmar till följd av sin diagnos har dålig ekonomi och inte har förutsättningar att köpa den digitala utrustning som kan behövas.

Utöver att digitaliseringen är resurskrävande innebär den särskilda utmaningar för delar av funktionsrättsrörelsen. Flera av organisationerna har en mycket hög medelålder bland sina medlemmar och många saknar vana att använda sig av datorer och andra digitala hjälpmedel. Både Reumatikerförbundet och Neuro lyfter svårigheterna i att ställa om till digitala möten när många medlemmar runtom i landet står utanför det digitala samhället. Detta försvårar möjligheterna att genomföra lokala årsmöten, vilket gör att organisationerna oroar sig för att inte kunna leva upp till kraven för sina statsbidrag.

Funktionsrättsrörelsen samlar också organisationer vars medlemmar av andra skäl har svårt att översätta verksamheten till digital form. För personer med nedsatt hörsel eller dövhet är det svårt att översätta vissa aktiviteter till digitala format då medlemmarna i organisationerna kräver teckenspråkstolk. Många av de digitala verktyg som nu används är inte anpassade för

att användas av personer med nedsatt syn eller hörsel. En grupp som blir särskilt utsatt i den digitala omställningen är de som är dövblinda, det vill säga personer som har en kombination av nedsatt syn och hörsel. För dem är det en omfattande process att använda sig av distanskommunikation då många behöver teckentolkning eller tolkning med taktilt teckenspråk. DBU - Dövblind barn och ungdom, genomförde exempelvis ett digitalt årsmöte med 14 röstande deltagare, vilket krävde många tolkar och olika tekniska förberedelser.

Även de organisationer som samlar medlemmar med nedsatt syn eller blindhet har vissa svårigheter att översätta sin verksamhet till digitala kanaler då det inte finns en tidigare vana att använda verktygen och tröskeln är hög för att använda nya verktyg som sällan är anpassade till personer med synnedsättning. Även Afasiförbundet lyfter att många av deras medlemmar har svårt att använda digital teknik och trycker på behovet av universellt utformade digitala tjänster så att alla individer ska kunna använda dem självständigt. Konsekvensen för personer med afasi blir att det är svårt för dem att hålla kontakt med omvärlden och anhöriga, särskilt när möjligheterna att få personlig assistent är begränsade, och för Afasiförbundet har detta inneburit stora svårigheter att genomföra årsmöten.

Samtidigt finns det delar av funktionsrättsrörelsen där den digitala omställningen fungerat bra. Autism- och aspergerförbundet vittnar om att deras medlemmar uppskattar att genomföra möten digitalt och att det till viss del ökat deltagandet på exempelvis årsmöten.

Aktiviteter och stödverksamhet

Många organisationer har, precis som rapporterats av andra delar av civilsamhället, behövt ställa in aktiviteter och stödverksamhet. Det innebär att många målgrupper står utan nödvändigt stöd, som exempelvis ledsagning som många gånger utförs av volontärer som på grund av smittrisk inte kan utföra sitt uppdrag. Det innebär också att aktiviteter som bidrar till social stimulans och motverkar isolering nu inte blir av. LSU, som i detta fall gett en inblick i den unga funktionsrättsrörelsen, meddelar att medlemsorganisationer har uppgett att aktiviteterna ofta är bärande för deltagarnas sociala nätverk. Många söker sig till umgängen med personer i liknande situationer och ofta är dessa utspridda över landet. Därutöver finns det svårigheter att socialisera med till exempel familjer på grund av smittrisk. Många kan heller inte förflytta sig med exempelvis buss då kommunikation med chaufförer inte längre är möjligt. Brist på ledsagning, oro över färdtjänst är andra faktorer som gör målgruppen sårbar och isolerad.

Riksförbundet DHB uppger också att personer i målgruppen ofta är beroende av fysisk kontakt, som till exempel via taktilt teckenspråk, vilket utsätter gruppen för extra risk för smitta. Personer i målgruppen har även ofta andra sjukdomstillstånd samtidigt vilken kan göra att personen också är i riskgrupp. Organisationen menar att det digitala mötet i det här fallet inte kan ersätta det fysiska. Större delen av alla planerade aktiviteter har istället ställts in.

Afasiförbundet uppger att deras målgrupp redan i vanliga fall löper en stor risk för isolering och psykisk ohälsa, och menar att detta kan få ytterligare konsekvenser för målgruppen. Förbundet ställde tidigt in sitt läger för barn och unga med språkstörning/DLD då de anmälda kom från olika delar av landet. Även om restriktionerna har förändrats tvekar de på om föräldrar är villiga att skicka sina barn på läger. Detta oavsett hur restriktionerna förändras framöver.

Även Neuro rapporterar om många inställda aktiviteter och nätverksträffar. Oron för att använda sig av exempelvis färdtjänst gör att personer med neurologiska diagnoser blir väldigt bundna vid sina hem. Ofta är läger, aktivitetshelger och nätverksträffar de enda tillfällena då medlemmarna träffar andra i liknande situation. Sommarens inställda familjeläger innebär också att familjer där någon har en neurologisk diagnos inte får ta del av anpassade semesteraktiviteter och verksamheter som annars brukar vara starkt efterfrågade under sommaren. I likhet med Neuro har även Autism- och aspergerförbundet ställt in sina sommarläger och familjeläger, som annars ibland är den enda kontakten familjerna har med andra människor. Konsekvensen är enligt dessa organisationer att vissa familjer hamnar i extrem isolering.

Funktionsrätt Sverige förmedlar att många medlemsförbund upplever en oro för framtiden. Organisationer som tidigare haft en knapp ekonomi har det nu än svårare. Aktiviteter som inte går att genomföra bidrar också till en lägre motivation för anslutna medlemmar. Riksförbundet DHB uppger också att medlemskapet ofta kommer ur deltagande i deras aktiviteter och att man nu ser att nya anslutningar har avtagit.

Riskgruppers situation

Sammanfattning

Osäkerhet råder fortfarande kring definitionen av vad som utgör en riskgrupp. Många av dem som själva eller av myndigheter definierats som riskgrupp känner en stor oro för coronaviruset och en osäkerhet inför hur man ska hantera sitt liv och sin vardag. På grund av detta har många isolerat sig för att undvika att bli smittade.

Osäkerheten kring coronavirusets påverkan på riskgrupper var och är till viss del fortfarande ytterst påtaglig. Många organisationer som arbetar med och samlar medlemmar som lever med olika former av sjukdomar som leder till att de ingår i riskgrupper har under pandemin varit viktiga informationsförmedlare. Förutom medlemmar och anhöriga har även personer som inte är knutna till organisationerna sökt information för att få förtydliganden av rekommendationer och inte minst för att genom information dämpa sin oro. Osäkerheten kring myndigheternas kommunikation om vad som gällde och gäller löper som en röd tråd i organisationernas arbete, där man lagt stora resurser på att reda ut vad som gäller den specifika gruppen.

Hur hanteras färdtjänst, hemtjänst eller personlig assistans om chauffören inte bär munskydd? Vad innebär diabetes med komplikationer? Med en fungerande njure, är man då riskgrupp eller inte? En civilsamhällsaktör upplevde att det arbete man lagt ner inom organisationen för att hitta och formulera rätt information till sin specifika riskgrupp innebar att man var snabbare än myndigheterna i att reda ut coronavirusets eventuella påverkan. Samtidigt har man en förståelse för att den stora okunskapen om viruset lett till att berörda myndigheter inte kunnat ge efterfrågad information i den omfattning som eftersträvas.

Trots detta upplever många fortfarande att definitionen av riskgruppstillhörande är komplicerad och otydlig. Detta gäller speciellt i kontakt med sjukvården, som inte kan ge tydliga svar på oroliga frågor om riskgruppstillhörighet, vilket leder till frågor rörande huruvida man själv tillhör en riskgrupp. Ska barnen gå till skolan i sådana lägen? Om ens partner tillhör en riskgrupp, ska man gå till jobbet? Detta är några frågor som skapar stress och oro. Många hoppas dock att rekommendationer och riktlinjer kommer att förtydligas än mer vilket skulle underlätta informationsarbetet för organisationerna och dämpa oron bland medlemmar.

Mycket av organisationernas fokus har således gått åt till att lindra situationen för berörda individer inom riskgrupperna i form av stödsamtal, informationsspridning och inte minst

kontaktsökande verksamhet för att bryta isoleringen. Många bland dessa organisationers medlemmar är äldre och utgör per definition bara av åldern en riskgrupp vilket komplicerar situationen och skapar osäkerhet kring rekommendationer och riktlinjer från myndigheter. Samtidigt har inte alla den digitala kompetens som i någon mån skulle kunna lindra den sociala isoleringen. Digitala verktyg skulle också bredda möjligheten för informationsspridning genom till exempel videosamtal och digitala seminarier.

Trots myndigheternas arbete med att definiera och förtydliga riskgruppsdefinitioner fortsätter många oroliga individer att söka information och stöd från organisationerna. Man följer upp myndigheternas information med att ta kontakt med "sitt" förbund för att få uppgifterna bekräftade. Organisationerna har här tagit ett stort ansvar i att nyansera bilden av riskgruppsdefinitionerna för oroliga och medlemmar. I en del fall har man även uppsökt riskgrupps-grupper på sociala medier för att omvärldsbevaka och söka information kring vilken oro och vilka frågor som diskuteras i grupperna för att på så sätt kunna ge så bra svar som möjligt i sina egna kanaler.

Som en effekt av pandemin har många sjukvårdsbesök för riskgrupper ställts in eller ställts om till digitala möten. Vissa grupper har också övergått till behandlingar i hemmet för att undvika sina vanliga vårdkontakter och för att minska risken för att bli smittade. Organisationernas ordinarie arbete med fysiska möten och träffar med de olika grupperna har till stor del fått ställas in. Detta har inte minst drabbat organisationer som samlar individer med kroniska sjukdomar, i denna grupp självvårdar många och i vanliga fall ger organisationerna stöd och information om förebyggande åtgärder eller råd om hur kroniska åkommor kan mildras. Här har man försökt möta detta behov med webinarier, poddar, chatt- och telefonkontakt som utökats för att kompensera inställda möten och vårdbesök. Detta kräver dock både resurser och kompetens, både hos aktören och mottagaren vilket åter kompliceras av en generellt hög snittålder hos de berörda personerna. Många som behöver assistans för att klara vardagen upplever nu också att man belastar sina anhöriga i högre utsträckning än tidigare.

Isolering

Som en följd av oron och osäkerheten har många som lever med en riskgruppsdefinition isolerat sig. En del har gjort det i förebyggande syfte, medan andra har gjort detta baserat på gammal eller otillräcklig information. Somliga har också isolerat sig på grund av att riskgruppsdefinitionen – myndigheters och organisationernas insatser till trots – inte upplevs som "säker", men framför allt på grund av att många utöver sitt hälsotillstånd även är äldre. Informationen om att äldre utgör en riskgrupp har varit relativt lätt att ta till sig. Att då också

ha en sjukdom eller nära anhörig som bär på en riskgruppsfaktor utöver ålder har lett till stor isolering för dessa personer. De sociala aktiviteter som organisationerna och deras lokalföreningar driver har till stor del ställts in och även om digitalisering av verksamheten sker brett är detta inte okomplicerat. I synnerhet på lokal nivå och i anslutning till till exempel medlems- och årsmöten har man sett att äldre inte klarat av att ta till sig och använda digitala verktyg för att delta vilket har skapat en oro i lokala organisationer.

Oron grundar sig i den osäkra framtiden och om kommande möten och sammankomster fortsatt ska hållas digitalt. Det finns en risk att man tappar medlemmar, verksamhet och ideellt engagemang på längre sikt. Detta resultat av digitaliseringsomställningen, rörande interndemokrati och medlemsmöten, återspeglar vad många andra organisationer reflekterat över tidigare; på det centrala och relativt resursstarka planet har det gått förhållandevis snabbt och med bra utfall, men på det lokala planet har man större problem och oroas av att gräsrotsrörelsen hamnar efter eller utanför. En annan aspekt är att många aktörer i vanliga fall arbetar väldigt aktivt med fysiska möten i form av stöd, förebildsarbete, samtal, kurser, informationsspridning och träffar med till exempel personer som har nyförvärvade skador eller nyligen har diagnostiserats. Sådana verksamheter är i stor utsträckning inställda, att helt lägga om verksamheten och anpassa den är kostsamt.

En annan effekt av kombinationen oro och isolering är att många inte vågar söka "vanlig" vård och uppsöka vårdcentraler eller sjukhus på grund av andra åkommor. Här efterfrågas informationsinsatser för att få gruppen att känna sig trygg med att söka vård i tid. Risken med att undvika att söka vård är att man i onödan går med krämpor längre tid än vad som behövs. Att söka vård minskar också risken för att drabbas av andra allvarliga komplikationer av obehandlade hälsoproblem. Att bryta isoleringen är således viktigt både av psykosociala men också av rent fysiska skäl.

De sommarläger, dagaktiviteter och andra träffar som varit inplanerade för sommaren har i princip ställts in helt. Även mycket av höstens verksamhet är inställd då organisationerna har valt att ta det säkra före det osäkra. Denna åtgärd väcker frågor kring hur man ska kunna nå målgruppen med verksamhet och information framöver om pandemin fortsätter.

Funktionsrättsdebatt i medier

Sammanfattning

Debatten kring personal som arbetar med funktionshindrade eller situationen för funktionshindrade generellt är aktiv och väl synlig. Noterbart är att frågor rörande funktionsrätt debatteras både genom aktiva insatser från civilsamhället, men också av debattörer som lyfter området som viktigt utan att själva tillhöra funktionsrättsrörelsen.

Den offentliga debatten och opinionsbildningen kring funktionsrättsfrågor har varit aktiv och berört en rad olika sakfrågor. Att funktionsrättsfrågor är väl synliga på etablerade debattsidor i traditionella medier kan sägas vara ett resultat av att denna del av civilsamhället både har stora erfarenheter av opinionsbildande arbete sedan lång tid samt att pandemin har aktualiserat vissa särskilda frågor och skapat än svårare situationer för organisationernas målgrupper jämfört med tidigare.

En fråga som lyfts i en relativt bred sakpolitisk kontext är den som rör hur akuta vårdinsatser och efterbehandling efter coronasjukdomen påverkat *andra* grupper i behov av rehabilitering. I en [debattartikel](#) i Dagens Arena 13 maj beskrev förbundsordförandena för Fysioterapeuterna, Sveriges Arbetsterapeuter, Riksförbundet HjärtLung, Neuroförbundet och Reumatikerförbundet att coronapandemin har framkallat en situation där rätt vård och rehabilitering inte kan ges i den utsträckning som behövs. Artikelförfattarna påpekar att många personer drabbade av coronaviruset behöver vård och rehabilitering även efter tillfrisknandet. När behovet är som störst och det dessutom, enligt debattörerna, innebär att personer som lider av långvarig eller kronisk sjukdom, psykisk hälsa eller funktionsnedsättning bortprioriteras, korttidspermitteras många arbetsterapeuter och fysioterapeuter, vars insatser inom området behövs.

I artikeln beskrivs samverkan med civilsamhället som avgörande. De undertecknande efterfrågar att "regeringen skyndsamt vidtar åtgärder på nationell nivå som driver på, samordnar, understödjer och förbättrar regioners och kommuners arbete med rehabilitering."

Rörande opinionsmaterial där civilsamhällesföreträdare lyfter de egna medlemmarnas särskilt utsatta position kan RBU:s [debattartikel](#) i Svenska Dagbladet den 24 april nämnas. Där beskrevs att listan med riskgrupper behöver utökas eftersom den inte inbegriper alla relevanta grupper och att kommunikationen kring vilka som bör stanna hemma (exempelvis

barn med funktionsnedsättningar och syskon) behöver förtydligas. Dessutom finns ett behov av att se till att föräldrar som känt sig tvungna att hålla sina barn hemma inte behöver lida ekonomiskt, enligt artikeln. Det sista kravet är kopplat till att flera föräldrar använt semesterdagar och kompledighet för att försörja sig medan barn har hållits hemma på grund av otydlig kommunikation kring riskgrupper.

Andra som lyft sina målgruppers situation är Riksförbundet FUB och Svenska Downföreningen som författade en [debattartikel](#) vilken publicerades i Expressen den 29 april. Där varnade debattörerna för att personer med intellektuell funktionsnedsättning, som till exempel kan ha svårigheter att tillgodogöra sig myndighetsrekommendationer, både ofta tillhör riskgrupper och dessutom lever i LSS-bostäder. Det senare innebär att målgruppen är i behov av personal, som i många fall saknar nödvändig kunskap, enligt debattörerna. Dessutom pekar artikelförfattarna på att brist på skyddsutrustning och många timanställningar skapar risker för målgruppen.¹

Ett annat perspektiv där funktionsnedsattas rättigheter nämns rör fackförbundens opinionsbildning. Den 9 maj varnade fackliga företrädare från Fastighetsanställdas förbund, däribland förbundsordföranden Magnus Pettersson, för att anställda på Samhall, som enligt artikelförfattarna många gånger lider av multisjukdomar och funktionsnedsättningar, inte skyddas tillräckligt. I [debattartikeln](#) i Expressen menar debattörerna att *individuella hälsoriskbedömningar saknas, samt att anställda i vissa fall förvägrats sjukskrivning trots uppvisade symptom.*

Ytterligare en debattartikel visar att opinionsbildningen kring funktionsrättsfrågor också återfinns på lokal nivå. Den 29 maj [skrev](#) företrädare för projektet Rätt från början/Funktionsrätt Sverige och projektet Lika Unika Akademi/Svenska FN-förbundet i ETC Göteborg om att formandet av samhället, även efter pandemin, behöver inkludera även de grupper med störst behov. Debattörerna påpekar att funktionsrättsrörelsen har involverats i arbetet i Göteborg för att ta fram ett program för delaktighet för funktionsnedsatta personer. Flera exempel på goda insatser från Göteborgs Stad nämns i artikeln, samtidigt som ojämlika levnadsvillkor ifråga om till exempel skolgång, arbete och boende också råder. Debattörerna menar att kommunerna behöver anlägga ett funktionsrättsperspektiv när Agenda 2030 förverkligas.

¹ I sammanhanget kan också fackförbundet Kommunals [enkätundersökning](#) som presenterades i början av juni nämnas. Där vittnar anställda inom LSS-branschen att det i många fall saknas skyddsutrustning (25 procent av de svarande) samt att runt tio procent inte tycker sig kunna stanna hemma från jobbet trots förkylningssymptom.

Ett brett grepp om funktionshinderpolitiken togs av Tankesmedjan Tiden som i slutet av maj presenterade rapporten [En funktionshinderpolitik för 2020-talet](#). I rapporten, författad av Alexandra Völker, riksdagsledamot (S), och Lars Lindberg, funktionshinderpolitisk expert, presenterades 30 reformförslag, däribland inrättandet av ett funktionshinderpolitiskt råd samt förbättrad LSS. Därutöver föreslås sänkt skatt för individer med funktionshinder som får sjuk- eller aktivitetsersättning samt stopp för skolor som diskriminerar elever med funktionshinder, vilka är några av förslagen som också nämndes i en [artikel](#) om rapporten.

Noterbart är att frågor rörande funktionsrätt debatteras både genom aktiva insatser från civilsamhället, men också av debattörer som lyfter området som viktigt utan att själva tillhöra funktionsrättsrörelsen.

Övrigt

NOD möter

Sedan det förra veckobrevet har följande publicerats inom ramen för samtalsserien NOD möter:

- Den 2 juni [publicerades](#) en intervju med Emma Bennwik, påverkansansvarig Bris, om hur organisationen och dess målgrupper påverkas av pandemin.
- Den 4 juni [publicerades](#) en intervju med Lovisa Almborg, verksamhetsledare för ArbetSam, om arbetslivsmuseernas situation och roll i samhället.

Nästa veckouppdatering sänds fredagen den 12 juni. För frågor om utskicket, kontakta NOD:s kansli (info@nodsverige.se)